

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2016 r., wydanym w sprawie z powództwa AGIO Wierzytelności (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. przeciwko R. A. o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 374,29 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 października 2015 r. do dnia zapłaty, przy czym od dnia 1 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie i nie obciążył pozwanej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu należnych powodowi.

Powyższy wyrok zaskarżyła pozwana w całości, zarzucając mu nieuwzględnienie jej wniosku o rozłożenie zasądzonej należności na raty i domagając się jego zmiany poprzez rozłożenie tej należności na raty w kwotach po 100,00 zł miesięcznie do sierpnia 2017 r., zaś od miesiąca września 2017 r. – w kwotach po 200 zł miesięcznie oraz o umorzenie odsetek.

W odpowiedzi na apelację powód domagał się jej oddalenia w całości jako bezzasadnej oraz zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się w znacznej mierze zasadna, w związku z czym skutkować musiała zmianą zaskarżonego rozstrzygnięcia. Tytułem wstępu wskazać trzeba, że Sąd meriti poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd odwoławczy przyjmuje za własne i zaznaczyć należy, że niniejsza sprawa rozpoznana została w postępowaniu uproszczonym, to zaś determinuje konieczność zastosowania określonych dla tego rodzaju spraw regulacji szczególnych, a zwłaszcza dyspozycji przepisu art. 505¹³ § 2 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, to uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Podkreślenia wymaga także i to, że fakt istnienia dochodzonej pozewem należności nie stanowił istoty sporu między stronami, a przedmiotem zarówno zarzutów, jak i wniosków skarżącej, jest jedynie kwestia rozłożenia na raty zasądzonej w zaskarżonym wyroku kwoty oraz umorzenie odsetek.

Zgodnie z art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym przepis ten określa szczególną regułę wyrokowania, dotyczącą przedmiotu orzekania, która daje sądowi możliwość uwzględnienia zarówno interesów pozwanego w zakresie czasu wykonania wyroku, jak i interesów powoda – poprzez uniknięcie bezskutecznej egzekucji. Wspomniany przepis, mimo umiejscowienia go wśród przepisów postępowania, ma charakter materialnoprawny, gdyż modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego w odniesieniu do sposobu i terminu spełnienia świadczenia przez pozwanego i tym zakresie jest konstytutywny (tak m. in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., V CSK 302/13, Legalis nr 1002401).

Szczególnie uzasadnione wypadki w rozumieniu art. 320 k.p.c. zachodzą, gdy ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny strony pozwanej, niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie przez nią świadczenia byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby ją lub jej bliskich na niepowetowane szkody. Przyjmuje się, że za zastosowaniem omawianego przepisu przemawia np. sytuacja, w której pozwany uznaje powództwo i podnosi, że nieuregulowanie długu jest spowodowane wyłącznie jego złą sytuacją majątkową. Bezspornie ciężar wykazania tych faktów spoczywa na stronie pozwanej ubiegającej się o rozłożenie na raty jej długu. Podkreśla się jednocześnie, że przy podejmowaniu decyzji o zastosowaniu tej instytucji prawa materialnego należy uwzględnić także okoliczności dotyczące podmiotu inicjującego postępowanie, w tym także jego uzasadniony interes, a ochrona, jaką zapewnia pozwanemu dłużnikowi art. 320 k.p.c. nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy. Rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty jest zasadne wówczas, gdy dłużnik wykaże, że dysponować będzie środkami umożliwiającymi wykonanie tak zmodyfikowanego

obowiązku w sposób odczuwalny ekonomicznie przez wierzyciela (tak m. in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r., II CSK 409/14, Legalis nr 1231752, czy też Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 3 kwietnia 2014 r., sygn. akt I ACa 1314/13, Legalis nr 895343), jako że można uznać, że interes wierzyciela jest wówczas należycie chroniony, gdyż w zamian za odroczenie terminów płatności (i możliwości egzekwowania) poszczególnych rat – co łączy się także z niemożnością naliczania odsetek od rat jeszcze niewymagalnych – uzyska on realną nadzieję na stopniowe dobrowolne wywiązywanie się przez dłużnika z jego obowiązków w zakresie uiszczania rozłożonego na raty świadczenia. Niedopuszczalne byłoby zastosowanie art. 320 k.p.c. w sytuacji, kiedy z okoliczności sprawy ustalonych przez Sąd nie wynikałaby pozytywna prognoza co do tego, że rozłożenie na raty o określonej wysokości ustalonej w sposób powyżej określony w istocie pozwoli dłużnikowi spełnić należne świadczenie w ustalonych przez Sąd terminach i w ten sposób zaspokoić wierzyciela.

W oparciu o powyższe wywody stwierdzić należy, że w ocenie Sądu II instancji na gruncie przedmiotowej sprawy zachodzi szczególny wypadek w rozumieniu art. 320 k.p.c. uzasadniający rozłożenie świadczenia na raty. Z materiału dowodowego wynika bowiem, że zarówno sytuacja majątkowa, jak i zdrowotna, pozwanej, jest trudna. Pozwana od kilku lat choruje na depresję, zamieszkuje z matką i 21-letnim synem, który w czerwcu 2016 r. ukończył technikum i poszukuje pracy. Pozwana świadczy pracę z wynagrodzeniem 1.685,25 zł netto miesięcznie i jednocześnie spłaca raty kredytów i pożyczek na rzecz (...) S.A. – w kwocie 100,00 zł miesięcznie, (...) S.A. – w kwocie 250,00 zł miesięcznie oraz na rzecz (...) Agricole – w kwocie 100,00 zł miesięcznie, przy czym ostatnia z wymienionych rat została już zmniejszona z kwoty 600,00 zł z uwagi na złą sytuację materialną dłużniczki. Mimo rozmiaru tych obciążeń brak jest jednak podstaw do przyjęcia, iż pozwana nie wywiązuje się terminowo z już ciążyących na niej zobowiązań. Należy również wziąć pod uwagę fakt, że pozwana nie ponosi żadnych opłat za lokal, w którym wraz z rodziną zamieszkuje, a zatem po opłaceniu rat, o których wyżej mowa oraz poniesieniu kosztów migawki i lekarstw – łącznie około 200,00 zł miesięcznie – do dyspozycji pozwanej pozostaje kwota rzędu 1.030,00 zł miesięcznie, co więcej, syn pozwanej jest w trakcie poszukiwania pracy – po jej znalezieniu ma zamiar wspomóc matkę w spłacie zobowiązań.

Uwzględniając powyższe, Sąd odwoławczy doszedł do przekonania, że jednorazowe spełnienie świadczenia przez pozwaną będzie bardzo utrudnione i narazi zarówno ją, jak i jej rodzinę, na niepowetowane szkody. Z drugiej strony, w ocenie Sądu II instancji pozwana wykazała, że dysponuje – skromnymi co prawda – środkami finansowymi, które pozwolą jej wywiązać się z ciążyącego na niej obowiązku po rozłożeniu zasądzonego świadczenia na raty; możliwe jest zatem ustalenie obowiązku świadczenia w ratach o takiej wysokości i płatnych przez taki okres czasu, że z jednej strony wypełnienie zobowiązania będzie leżało w jej możliwościach, a z drugiej – w ten sposób, by zbyt niskie raty, których płatność będzie nadmiernie rozciągnięta w czasie, nie czyniły zaspokojenia wierzyciela czysto iluzorycznym. Sąd jest zdania, że można postawić uzasadnioną prognozę, iż skarżąca – osiągając stałe dochody, a jednocześnie wykazując wolę spłaty, w miarę posiadanych możliwości, obciążających ją należności, także na rzecz innych niż powód podmiotów – należycie wywiąże się ze swych zobowiązań dochodzonych w sprawie niniejszej, o ile ułatwi się jej to i dostosuje sposób spłaty do realiów jej budżetu domowego poprzez rozłożenie długu na raty. Zasadnie twierdzić można, że tego rodzaju rozstrzygnięcie umożliwi jej wierzycielowi realne odzyskanie jego należności, co mogłoby okazać się niemożliwe, gdyby obciążyć dłużniczkę obowiązkiem jednorazowej zapłaty, co wiązałoby się dodatkowo z ciągłym powiększaniem się długu wskutek narastania odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia. Zaznaczyć w tym miejscu trzeba jednak, że wnioski apelacji szły za daleko i okoliczności sprawy nie dają podstawy do redukcji rat świadczenia do tak niskich kwot, jak postulowała to skarżąca; brak również podstaw prawnych do uwzględnienia żądania zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zakresie roszczenia o zapłatę wymagalnych już odsetek.

Wobec powyższego, Sąd odwoławczy, działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzone od pozwanej na rzecz powoda świadczenie rozłożył na raty. W efekcie tego wydany na podstawie art. 320 k.p.c. wyrok modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, zmieniając sposób i termin spełnienia świadczenia – obowiązek jednorazowego uiszczania całego świadczenia zostaje zastąpiony obowiązkiem zapłaty poszczególnych rat w kolejno przypadających terminach. Konsekwencją prawokształtującego wyroku sądu – po dokonaniu jego korekty w części dotyczącej sposobu i terminu spełnienia świadczenia – jest uchylenie – od dnia

wydania orzeczenia – stanu opóźnienia, który rozpoczął się w związku z niespełnieniem przez dłużnika świadczenia w pierwotnym terminie. Sąd zmienił zatem zaskarżony wyrok w ten sposób, że skapitalizował wymagalne już odsetki za opóźnienie od należności głównej do kwoty 227,35 i po dodaniu ich do należności głównej rozłożył świadczenie będące sumą tych kwot na trzynaście rat w sposób opisany w tenorze wyroku, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku nieuiszczenia którejkolwiek z rat w terminie jej płatności. W pozostałym zakresie apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Na podstawie art. 100 zd. II k.p.c. w związku z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. 2016 r., poz. 623 ze zm.), Sąd II instancji – uznając, że skarżąca na etapie postępowania apelacyjnego przegrała sprawę jedynie w niewielkim zakresie – obciążył jej przeciwnika obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych wyłożonych przez Skarb Państwa za pozwaną zwolnioną od obowiązku ich poniesienia i nakazał z tego tytułu pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 100,00 zł